

TANÍTÓK LAPJA

TANÚGYI ÉS GAZDASÁGI UJSÁG

<p>ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 L, Félévre 80 L, Negyedévre 40 L. ■■■■ Egyes szám ára 7 Leu. ■■■■</p>	<p>Felelős szerkesztő és kiadó: BYERKES MIHÁLY</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Str. Mihalu Ulteaz (Király-u.) 3. Megjelenik két hetenként. Hirdetések díja soronként 6 Leu.</p>
---	--	---

Az életrehívás.

A népoktatás és közművelődés életében új korszak kezdetéhez jutottunk. A nép intenzív művelésének, gyakorlati dolgokra való oktatásának törvénye kezünkben van. Az egész vonalon megindul az alkotó munka: ezen törvény rendelkezéseinek életrehívása által.

A jövőbenezés alapján készült; a nemzeti állam kiépítésének rendelkezéseivel és programjával, de egyben az összes román állampolgárok boldogulásának céltudatosságával. S ez a céltudatosság szigorú paragrafusokat állított be a népoktatás új törvényének szövegébe, amelyek a ma szülőinek; vagy a más címen gondozói sorban lévő egyének egy részét az életre és a demokratikus együttélésre kevésbé előkészített polgárokat bántják és annak létét, nem szívesen látják.

Szálka a szemükben az elemi oktatás 4 éve után szervezett 3 éves felsőbb tagozat, a 16 éves korig terjedő iskolakötelezettséggel, hogy aki nem igyekszik a 7 éves év alatt az abszolváló vizsgát letenni, még 1–2 pótévet kell az abszolváló bizonyítvány megszerzéseig járni; sőt aki iskoláit elhanyagolja, az köteles a 18 éves korig is, a felnőttek, illetőleg tovább képző tanfolyamok iskolájának látogatására. Nem jó szívvvel veszik az iskolamulasztások szigorú büntetését, mellyel a szülőket — szerintük — túlzott mértékben sújtja a törvény vonatkozó szakasza. Határozott elítéléssel és ellenszenvvel vannak, hogy az új iskola épületeket az illető községeknek kell közköltegen, szükség esetén állami kisértéssel felépíttetniök. Nagy megütközést szült körökben, az áll. el. iskolák szükségleteinek a község jövedelmei utáni 10—14% iskolafenntartási adózás, illetve a szükséglet szerint tovább is kivetendő adó megterhelés.

Mindezen meritorius pontozatokkal egyenként és részletesen fogunk foglalkozni s megvilágítjuk a nyomósnak képzelt kifogásokkal szemben az érem másik oldalát is, bizonyítva, hogy e törvény a tanítással foglalkozó és e mesterség folytatásához értő egyének helyes kigondolása és szövegezése. Igaz, hogy számottevő pedagógusaink legnagyobb része magasan származó idealista s ezekről állítják, hogy nem e világból valók: de ha nem az idealizmus vezetné a népoktatást s általában a kulturát, az emberiség haladása a posványba esett probléma lenne, amely megtisztulatlanul állana mindenkor és egyetlen előhaladó lépést nem tudna felmutatni, csupán a visszafejlődés, aláhanyatlás eredményeit tündököltetné, örök, szégyenére úgy az országvezetőknek, mint a hivatásban élő tényezőknél.

Akik e modern, sőt a mai szemekkel nézve, szinte tulmodern törvényt megszóvegezték és az életbe való átültetésre előkészítették: tudatában vannak előrenzésük és magasztos idealizmusuk révén, az összes momentumoknak. Akik pedig e törvény végrehajtására hivatottak: a tanítók, amint annak minden részletét megismerhették, azonnal tisztában lesznek, hogy a népoktatás csak úgy lesz fejlődőképes népművelés, ha az tartalmazza azon motivumokat, amelyek ezen örökbecsű munkálkodásnak, a tanítóikar összes tevékenységeinek lehetőségeit biztosítják és attól nem csupán eredményeket várnak, de a kötelezettségeket is teljesítik.

Az utóbbi időkben sok nevezetes népoktatási törvényt alkottak az egyes államok, de amíg azok végrehajtásánál, örökösen a gyermeknevelő szülők és gazdák napi érdekeit vetették elsőrendűleg figyelembe: addig haladásról, eredményről, számottevő jelenségekről egyáltalában szó sem lehetett.

Igenis az igazságtalan követelések leg-

szeszabban élő tuzásai egyoldalón, a tanulásra hivatott gyermek ifjuság idejének, a jövőre való előkészítéseinek legteljesebb kiuzsorázására való felkészültség, másfelől; a mindennapi axiomák az iskolákkal szemben. Vagyis: várjon az a népiskola a tanulókra mindaddig, amíg ősszel a szülők minden mezei és házimunkájukat elvégezik, egyszóval készen vannak a betelelésre; és újból engedje őket szabadon, a szülők teljes rendelkezésére már a márciusi első pacsirta szókor. Minden tanév végén pedig legyen meg mégis a gyermekek a haladását biztosító szellemi felkészültség és évvégi jó bizonyítvány, de nem a szülők költségén, hanem az iskola, vagy az intézmények közbejöttével, azaz másoknak a költségén és legtöbbször felruházása révén.

S ha ennek a kegyetlen gyermek tanulmányi kiuzsorázásoknak az új törvény végét veti s az állam, hatalmas erejével és rendelkezéseivel a szembeszállókat megérdemelt büntetéssel sújtja, annak csak örül tanítvány és tanító egyaránt az intellektuel szülőkkel egyetemben s ennek ellent, csupán az önző érdekeiket, önös céljaikat, még embertársaik romlása árán is előbbrevalónak tartó uzsorások, mondhatnák. Ilyenek pedig sokan vannak, nemcsak a konzervatívek, de még a világosfejű demokraták között is, mert készíti őket erre vagyonszerzési vágyuk, ellenálhatatlan hatalmaskodási ösztönük, hogy t. i. ők mentől szélesebbkörű mindenhatók, környezeteik pedig a legteljesebb alárendelti viszonyra diktált médiumok legyenek.

Amint nő az iskolázott emberek száma, apad az új népoktatási törvény egyes intézkedéseit kifogásoló csoportja.

Ma nehéz az új csapásokon való elindulás, de évek, évtizedek múltán az ezen intenciók alapján képzett ifjuság, a tényezősegekig felszérült hazai polgárság, nem az itten való megállást, hanem a megkezdett művelődési és gyakorlati oktatás továbbfejlesztését fogja, egyöntetűen kívánni.

Mi úgy látjuk, hogy az új népoktatási törvény célirányos életrehívásának, ez lesz a elérendő, legszebb eredménye.

Gyerkos Mihály.

Ipari és kereskedelmi irányu felsőbb tagozatu népiskola.

A népiskolai oktatás új törvénye a népoktatást két tagozatra osztja. Az alsó tagozat az I—IV. osztály, melynek látogatására a 7—13 éves korban levő növendékek kötelezettek. A felső tagozat a 13—16 éves kor betöltéséig tart és az V—VII. osztályokat foglalja magában.

A VII-ik népiskolai osztály bevégezése után abszoláló vizsgát tesznek a növendékek. A gimnáziumba, vagy más középiskolai jellegű szakiskolába készülő tanulók a IV. ik. osztály sikeres elvégezése után, beiratkozás céljára, *iskolai igazolványt* nyernek. Ha azonban valamely növendék ezen iskola látogatását abbahagyja: köteles a népiskola megfelelő felsőbb osztályát tovább járni, az abszoláló bizonyítvány megszerzéséig, illetőleg 16 éves kora betöltéséig.

A népiskolai oktatás alsó tagozata általános ismeretszerzés céljaira; a felső tagozata pedig gazdasági, ipari, kereskedelmi, esetleg más speciális foglalkozásra előkészítő jellegűvé szerveztetik, amint ez utóbbit a tantszéklet és az illetékes felsőbb tanbátóság a lakosság többségének foglalkozása szerint megállapítja.

A szeptember 1-ével életbelépett új népiskolai törvény e rendelkezései alapján, az odorheui Állami el. iskolák tanítószéklete, elhatározta: a magyar tannyelvű felsőbb tagozatu fiú és leány népiskola felállítását. Ugy a fiú, mint a leányiskola *ipari és kereskedelmi irányúnak* szerveztetik és ez alapon tett jövőhagyásra előterjesztést.

A közoktatásügyi miniszterium a jelen tanévre a szakirányu felsőbb tagozat első évfolyamát, vagyis a népiskola V. ik. osztályának beállítását rendelte el. Akinek tehát abszoláló vizsgája nincsen, vagy a 16. évet még nem töltötte be, ha előtanulmányai megengedik ez évben az V. ik., jövő tanévben a VI. ik. és azután a VII. ik. osztálynak lesz. iskolába járásra kötelezett növendéke. A magunk részéről javasuljuk, hogy ott, ahol V. ik. oszt. végzett növendékek vannak, azok részére már most kérelmezzék a VI. ik. oszt. beállítását, ahol meg VI. ik. oszt. végzett növendékek is vannak a VII. ik. oszt. felállítását. Ezen osztályok részére hetenkint 12—24 óra tartandó. Akiknek pedig az V. ik. osztályba való besorozhatásuknál kevesebb előtanulmányuk van, vagy egyáltalában írás-olvasás tudatlanok (analfabéták), azok 12—18 éves korukig a felnőttek (adult) iskoláinak kötelezett növendékeiképen nyerjenek oktatást, heti 5—6 órában. Akik tehát igyekeznek az abszoláló bizonyítványt megszerezni, mint szellemileg tanultabb, ugyszintén a felső tagozat szaktanulmányaisban is járatosabb növendékek még a 16. év betöltése előtt elbocsátatnak az iskola további látogatása alól; akik pedig az iskolázásukat elhanyagolják, 16 éves korukig a felsőbb tagozatu iskolának, azután meg a 18. évük betöltéséig a felnőttek iskolájának kötelezett látogatói, amely utóbbi végeztével is tehetnek abszoláló vizsgát. Természetes, hogy ezen felsőbb tagozatnak, főleg a szakirányu és gyakorlati ismeretek megszerzése érdekében, azok is lehet-

nek beiratkozott tanulói, akik előtanulmányaik alapján egyébképpen nem iskolakötelesek.

A felsőbb tagozat részére a miniszter külön tanterveket fog kiadni; egyelőre azonban az alsó tagozat tantárgyai és a törvény intései alapján megállapíthatók és jóváhagyás után taníthatók a felső tagozatban is ezen tantárgyak, még pedig az ipari és kereskedelmi szakirányú felső tagozatban: 1. Hittan. 2. Román nyelv és kapcsolatos tantárgyai (olvasás, írás-fogalmazás, nyelvtani magyarázatok). 3. Magyar nyelv és a vele kapcsolatos tantárgyak, mint előbb. 4. Románia földrajza, történelme és alkotmánytana. 5. Természettudományok: természetrajz, természettan, gazdaságtan, egészségügy. 6. Számtan, mértan, ipari és kereskedelmi könyvelés, levelezés. 7. Kézimunka és az ezzel kapcsolatos szakrajz.

A felső tagozatu iskolának a fiú és leány tanulók kötelezett tanulói. Az eddig be nem iratkozott növendékeket a hatóság hivatalból fogja beiskoláztatni és iskolába járásra kényszeríteni.

Valószínű, hogy egyes szülőknek és főleg kisebb családot, avagy inast tartó gazdáknak az új törvény ezen rendelkezései nem mindenben lesznek kedvükre valók. Ám a kicsinyes érdeket és konzervatív felfogást mellőzni kell és szülőknek, gondozóknak, gazdáknak egyaránt a közművelődés magasabb ideálját kell az élethez jövő alapjául tekinteni a ennek eszközeit, az iskoláztatás révén, a gyermekek és felnőttébb ifjúság részére biztosítani.

A népoktatási törvény összes rendelkezéseit használnuk ki: ifjúságnak elméleti és gyakorlati kiképzésére. Az oktatásra hivatottak készítsenek jó tervet; az iskolakötelezettek pedig az életre való előkészülést nyújtó ezen ismeretforrásokat keressek fel és ezen intézménynek egyetlen óráját el ne mulasztják, de azt ö. ö. javukra, egészben használják ki.

Gyermes Mihály,
All. el. iskolai igazgató.

Segélyalapunk.*

A magyar uralom alatt a tanítóikarnak, az iskola jellegére és nyelvére való tekintet nélkül „Eötvös-Alap” címen, egy országos segélyalapja volt. Ezen áldásos intézmény Magyarországon továbbra is fennáll és szolgálja nemes hivatását. Az erdélyi és más, Romániához csatolt részeken, a többségi nemzethez tartozó román kollegáink ezen alap intézményeit a kolozsvári Tanítók Házával együtt átvették és azt, az osztanítóóság javára, tovább gyümölcsöztetik. Dicséret és elismerés illesse ezen alap és ennek intézményei megmentőit, hogy azt eredeti jó célra, a tanítóikarnak az iskolajellegére és nemzetiségére való tekintet nélkül, továbbra is ugyanazon jótekonyság gyakorlására fenntartják. Az uralom változása természetesen ezen alap kormányzásában is a kívánt változtatásokat megejtette s ez alap itt nálunk többé nem Eötvös Alap, hanem egy kiváló erdélyi származású román pedagógus nevével: „Gheorghe Lazár Alap” néven neveztetett el.

* Külön füzetben is kiadjuk.

Tekintettel, hogy ezen, most már Gheorghe Lazár Alapot és intézményeit jó részben a magyar tanítók teremtették meg: helyén valónak találjuk, hogy vegyék is igénybe annak jótékonyági előnyeit, legalább azon mértékben, mint azt a mai körülmények lehetővé teszik. Hogy erről karársaink tájékozva legyenek, adjuk a Gheorghe Lazár Alap és a Tanítók Háza alapszabályait az alábbiakban:

Fondul: „Gheorghe Lazár” (Lazár György-alap) alapszabályai.

I. Címe, székhelye, bélyegző.*

1. §. Ezen alap, amely a tanítók, óvónők, képzőintézeti tanárok, tanfelügyelőségi hivatalnokok, polgári iskolai tanárok, gyógypedagógiai-intézeti tanárok és a hitoktatók erkölcsi és anyagi támogatásával létesül, a »Fondul Gheorghe Lazár«-címet fogja viselni.

2. §. Az alap székhelye: Cluj törvényhatósági joggal felruházott város. A bélyegző, — az ország címere mellett: »Fondul Gheorghe Lazár 1920« körirattal fogja viselni.

II. Célja.

3. §. A Lazár György-alap célja:

- a) segítségére lenni tagjainak és azok családjának;
- b) otthonok létesítése és fenntartása a tagok felsőbb és középiskolákat látogató fiai és leányai részére;
- c) szanatóriumok alapítása;
- d) ösztöndíjat juttatni a tagok azon fiainak, akik román vagy idegen egyetemen folytatják tanulmányukat.

III. Vagyona.

4. §. A »Lazár György-alap« vagyona áll:

- a) a volt Eötvös-alapból a magyar állammal való elszámolás után a »Lazár György« alapra eső részből;
- b) adományokból
- c) államsegélyből;
- d) az alap tagjainak vezetése alatt az ifjúsággal rendezett ünnepélyek tiszta jövedelmének 25%-ából, valamint

e) azon előadások és estélyek jövedelméből, melyeket a cluj-i tanítók házában és más helyiségekben elhelyezett diákok rendeznek.

IV. Tagsági díjak, azok beszédese.

5. §. A tagok tagsági díjai: Minden rendes tag évi alapfizetésének 1%-a, mely összeg minden év Julius 1-én vonatik le.

6. §. A levonások ministeri rendeletre eszközöltetnek.

V. A „Lazár György” alap tagjai.

7. §. A »L. Gy.«-alaprak vannak rendes, pártoló, alapító és tiszteletbeli tagjai.

Rendes tagok.

8. §. A »L. Gy.«-alap rendes tagjai:

- a) Az összes állami, községi és román felekezeti elemi iskolák tanítói és tanítónői; lehetnek még:
- b) az állami, községi és román felekezeti óvodák óvónői;
- c) az állami és román felekezeti tanítóképzők tanárai;

d) az állami, községi és román felekezeti polgári iskolák tanárai;

e) az állami tanfelügyelőségi hivatalnokok;

f) az állami győgyopedagógiai intézetek tanárai;

g) a rendszeresített állásban levő hitoktatók.

Jogaik.

9. §. a) Résztvesznek szavazati joggal az alap közgyűlésein;

b) részesülnek azon kedvezményekben, melyeket a »L. Gy.«-alap által fenntartott emberbaráti intézmények nyújtanak.

10. §. A »L. Gy.«-alap tagjai nyugdíjba vonulás után is részesülnek e kedvezményekben.

Ugyanigy özvegyeik is.

Pártoló tagok.

12. §. Alapító tag lehet bármelyik román állam-polgár, intézmény, hatóság, törvényhatóság, egyház, egyesület, politikai község, mely az alapnak 1000 leut adományoz.

Nagyobb alapítványok az adományozó írásbeli rendelkezése szerint kezelhetnek és használatnak fel.

Természetbeni alapítványok is tehetők.

Tiszteletbeli tagok.

13. §. A »L. Gy.«-alap tiszteletbeli tagjait a választmány ajánlatára és javaslatára a közgyűlés választja azon férfiak közül, akik kiváló érdemet szereztek a tanügy terén, tevékenységükkel a tanítók erkölcsi és anyagi tekintélyének emeléséhez hozzájárultak.

A tiszteletbeli tagok jogosultak a közgyűlésen szavazati joggal résztvenni.

IV. A vezető szervek.

14. §. A »L. Gy.«-alapot vezetik és kezelik:

1. a közgyűlés;

2. az alap választmánya;

3. az alap hivatalnokai és

4. az ellenőrző (felügyelő) bizottság.

Közgyűlés.

15. §. A »L. Gy.«-alap minden évben egy rendes közgyűlést tart július 2-ik felében.

16. §. Rendkívüli közgyűlést tart, valahányszor azt a választmány szükségesnek tartja, vagy 150 rendes tag írásban kéri.

17. §. A rendes közgyűlés rendszeren Cluj-on tartatik. Tartható más központban is.

18. §. Ugy rendes, mint a rendkívüli közgyűlés helye, ideje és napirendje legkevesebb 15 nappal előbb a napilapok útján közlendő. Tagoknak szóló külön meghívások nem eszközöltenek.

19. §. A közgyűlések érvényes határozatot hozhatnak, ha a hivatalnokokon kívül legalább 100 tag van jelen.

Ha az összehívás után nem jelenik meg elegendő tag, 15 nap múlva újabb közgyűlés hívandó össze, amely a jelenlevő tagok számára való tekintet nélkül hozhat érvényes határozatot.

Szavazatok egyenlősége esetén az elnök szavazata dönt.

A közgyűlés hatásköre.

20. §. A »L. Gy.«-alap közgyűlése:

a) választ a rendes tagok közül 1 elnököt, 2 alelnököt, 1 főtitkárt, 1 titkárt, 1 pénztárnokot, 1 ellenőrt, 5 felügyelőbizottsági tagot, 60 tagot a választmányba. Ezen választmányból választ 10 tagot a Cluj-i »Tanítók házána« igazgató-tanácsába, mely 10 tag a közoktatásügyi miniszter által kinevezett más 5 férfival 15-re egészített ki.

b) Ugyancsak a közgyűlés választ az igazgató tanács kebeléből 5 tagot a »Tanítók-háza« felügyelő bizottságába.

c) A közgyűlés választja további titkos szavazással a »L. Gy.«-alap rendes tagjai közül a »Tanítók Háza« igazgatóját.

d) Jövőhagyja az alap költségvetését, felülvizsgálja az évi számadást és felmentést ad a pénztárnoknak.

e) Felmentvényt ad a választmánynak,

f) Módosítja az alap alapszabályait.

21. §. Az alap hivatalnokai 3 évre választatnak.

22. §. A közgyűlésen jegyzőkönyv veendő föl, melyet az elnök, a titkár s a közgyűlés által kiküldött 3 hitelesítő tag ír alá.

23. §. Indítványok a közgyűlés előtt 8 nappal írásban adandók be a titkárhoz.

Választmány.

24. §. A választmányt alkotják: az alap hivatalnokai és 60 tag, kik közül 20 az alap székhelyéről vagy közvetlen környékéről való legyen, 40 pedig a vármegyéből.

25. §. A választmány hatásköre:

a) végrehajtja a közgyűlés határozatait;

b) ellenőrzi az alap vagyonának kezelését;

c) összeállítja az alap költségvetését;

d) kiutal szükség esetén a költségvetésben elő nem irányzott összegeket évi 5000 leu-ig;

e) pályázatot hirdet az igazgató jelentése alapján a »Tanítók Házában« levő helyekre és eszközli a felvételeket;

f) üresedés esetén betölti az alap hivatalnoki állását a legközelebbi közgyűlésig.

g) megállapítja a közgyűlés napját és napirendjét;

h) a választmány 2 tagjának ajánlatára felvesz rendes, pártoló és alapító tagokat;

26. §. A választmány tagjai az alap vagyonáért felelősök.

27. §. A választmány érvényes határozatot csak legalább 10 tag jelenléte mellett hozhat.

Az esetben, ha nem jelenik meg ennyi számú tag, 8 nap múlva új ülés hívandó össze, amely a megjelent tagok számára való tekintet nélkül érdemleges határozatot hozhat.

27. §. Határozatok szavazattöbbséggel hozatnak, egyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

29. §. A választmány határozatai a közgyűléshez felelősek.

30. §. 15 tag írásbeli kérésére az elnök köteles választmányi ülést összehívni. Az ülések nem nyilvánosak.

VII. A hivatalnokok.

31. §. Az alap hivatalnokai: az elnök, a két al-

elnök, a főtitkár, a titkár, a pénztárnok, az ellenőr, 5 felügyelő bizottsági tag és a Tanítók Háza igazgatója.

Az alap hivatalnokait rendszerint azon rendes tagok sorából választják, kik az alap székhelyén vagy annak közelében laknak; felügyelő biz. tagok lehetnek mások is.

A Tanítók Háza igazgatója lehet pármely rendes tagja az alapnak.

32. §. Az elnök képviseli az alapot. Összehívja a közgyűlést s a választmányi üléseket, amelyeken elnököl. Aláírja az alap okmányait a főtitkárrel vagy a titkárrel. Kiutalja a költségvetésben előirányzott összegeket. Évenként egyszer felülvizsgálja az irattárt s az alap pénztárának kezelését. Föltétlen szükségesség esetén önkényesen elintézi az alap ügyeit, értesítve erről a választmányt a legközelebbi ülésen. Az alap pénztárából 1000 Leu-ig terjedhető összeget kaphat utólagos elszámolás kötelezettsége mellett.

33. §. Az alelnökök felváltva helyettesítik az alelnököt.

Ha időközben üresedik meg az elnöki állás, a választmány az egyik alelnököt megbizsa az alap ügyeinek intézésével a legközelebbi közgyűlésig.

34. §. A főtitkár a közgyűlések és választmányi ülések rendes előadója. Vezeti az alap levelezését, szerkeszti az évi jelentéseket, elkészíti a közgyűlések és választmányi ülések napirendjét, felügyel az irattárra és pontosan vezeti a »Lazár György«-alap tagjainak nyilvántartását.

35. §. A titkár szerkeszti a választmányi ülések és közgyűlések jegyzőkönyvét, segítve a főtitkárt és helyettesítve azt szükség esetén.

36. §. A pénztárnok vezeti a könyveket, kezeli a pénzforgalmat, beszedi és kifizeti a kiutalt összegeket bélyeges nyugta mellett, a L. Gy.-alaprak a közoktatásügyi miniszter által jóváhagyott pénztári szabályzata értelmében.

Gondozza az alap vagyonát és értékpapirjait és tárgyilagos javaslatot tesz a választmánynak a költségvetés összeállításánál.

37. §. Az ellenőr köteles a pénztár állapotát és az alap vagyonát ellenőrizni.

Ellenjegyzí az alap nyugtáit és jegyzékeit, joga lévén bármikor megvizsgálni az alap pénztárkönyveit és szabályellenesség esetében azonnal jelentést tesz a választmánynak.

38. §. A közgyűlés tiszteletdíjat állapíthat meg a főtitkárnak és az alap pénztárnokának.

39. §. A felügyelőbizottság tagjai ellenőrzik, valahányszor szükségesnek vélik, az alap általános állapotát, megvizsgálják az évi zárszámadást és az alap költségvetés tervezetét, elkészítvén minden évben a közgyűlés részére az évi jelentést és indítványozva a pénztárnok és ellenőr részére a felmentvényt.

VIII. A Tanítók Házának vezetése.

40. §. A Cluj-i Tanítók Házának ügyeit, — amely a »Lazár György«-alap használatába és kezelésébe megy át — a ház igazgató-tanácsa, a felügyelő bizottság és a ház igazgatója vezetik, a »Tanítók Házának« alapszabályai szerint.

IX. Az alap legfelsőbb ellenőrzése.

41. §. A »Lazár György«-alap a közoktatásügyi miniszterium főellenőrzése alatt áll, amely ez ellenőrzést egy kormánybiztos útján gyakorolja. Ezt úgy a választmányi ülésekre, mint a közgyűlésre meghívják.

X. Az alap feloszlása.

42. §. Amennyiben a L. Gy.-alap beszüntetné működését, a vagyon teljes egészében a közoktatásügyi miniszterium kezelésébe megy át, amely azt felhasználja, alapítványokat juttatva belőle a tanítók egyetemen tanuló fiainak és leányainak.

43. §. Az alap feloszlása fölött az összes tagok $\frac{2}{3}$ -része határoz.

44. §. Ezen alapszabályok a közoktatásügyi miniszterium részéről való jóváhagyás keltével lépnek életbe s módosíthatók a közgyűlés által.

Cluj, 1921. Január 23.

Dr. Vill György sk.
elnök.

Anghelin I. sk.
főtitkár.

Nr. 8176/921.

Jóváhagyatik.

Cluj, 1921. március 21.

P. H.

Dr. Prie Oktávián sk.
államtitkár.

HIREK.

Anatole France meghalt. A nyugati kultúra legkiválóbb reprezentánsa; a finom élű és kételkedő (skeptikus) gondolatok elsőrendű írója Anatole France, Párisban, e hó 13-án 81 éves korában meghalt. Teljes néven: *Jáques Anatole Francois Thibautnak* hívták és Párisban, 1844. április 16-án született. Apjának a Szajna mentén a Quai Malaquaisen volt könyvesboltja. France középiskolái elvégzése után szintén könyvkereskedő lett. Sokat buvárkodott és tanult. Férfikora delére már ismert író lett, a lapokba tanulmányokat, és novellákat írt. A világhírű névre emelkedett filozofus és író bár mindenben kételkedett, mégis mindent a legjobban szeretett. Mindenütt ismert nagy író a nagy port felvert *Dreyfus*-per alkalmával lett. Kételkedett a vádolt zsidó kapitány bűnösségében s *Zolával* együtt önzetlenül melléje állott, mert hitt a tüzérkapitány önzetlenségében és becsületességében. Két kiváló mondása világítja meg az ő egyéniségét: »Ne legyetek tulságosan okosak. Ne legyetek óvatosak. Az óvatosság a leggonoszabb erény«. »Ne féljeteik soha bátran kimondani gondolataitokat. Csek e feltétel alatt jó az ember«. S Anatole France nem félt még 80 esztendőskorában is a 3-ik Internationale elvei mellett harcolni.

Szerzetes iskolák tannyelve. A román nyelvnek az elemi iskolákban való bevezetése ügyében tartott tanácskozás után a közoktatásügyi miniszter elrendelte a felekezeti iskolák alsó osztályaiba is a román nyelv napi két órában való tanítását, mely azon mértékben tanítandó a jelen tanévben, mint van az az áll. magyar tannyelvű el. iskolákban. A felekezeti óvo-

dákat a miniszter megszüntette s így csak román nyelvű óvodák lesznek. A szerzetes iskolák, bármely rendhez tartozzanak, tannyelvűl minden tantárgyra nézve, kizárólag a román nyelv használandó.

A tanítók kötelezett óraszám. A jövő évi január 1-étől kezdve a tanító, a rendes fizetése mellett, napi 5., csütörtökön pedig a délelőtti 3. órai tanításra köteleztetik. Ha e heti 28 óránál többet tanít, a tanfelügyelő előterjesztése alapján, külön díjazásban részesül a többlet órai után. Ezen óraszám kétségkívül elég. Ép azért, inkább magasabb fizetésre, mint a külön órák díjazására vágyik a tanítói kar. Ezt kérünk sürgősen a megélhetéshez, mert a kezdő tanító 1200 leu havi fizetése már tisztán csak a kosztjára ha elegendő, cipőre és lakás-fűtés, világítás s más ruhára abból semmisesem jut. E miatt a most végzett tanító nemzedék el is megy e pályáról, A következők pedig előre vetik árnyékukat.

Jegyzetek használandók. Ha valamely tárgyból nincsen megfelelő és a román közoktatásügyi miniszter által engedélyezett tankönyv, az anyagot le kell diktálni és a növendékek jegyzetekből tanuljanak, de magyarországi tankönyvek, semmi szín alatt nem használhatók. Ez a közoktatásügyi miniszter 42706—924. sz. a. kiadott rendelete.

Vendéglősök tanulói jótékonyága. A kolozsvári vendéglősök 60 szegénysorsu diáknak élelmezéssel való ellátását vállalták. E nemes cselekedet önmagában hordja méltó elismerését és dicséretét. Nemcsak az élelmezendő diákok, de azok szülői s főképpen a társadalom is hálás azok iránt, kik a közönség révén szerzett jövedelmeikből készségesen juttatnak a legnemesebb célra, a szegénysorsu diákok nevelésére. Érdemes volna, hogy más városok vendéglősei és esetleg más dusan jövedelmező ipar- és kereskedelmi vállalatok szintén kövessék a nemes példát. Hiszen vannak nálunk milliókkal dolgozó vállalatok bőviben. De ehhez kell egy kis hatósági intervenció is, mint tette ezt Gritta rendőrprefectus Kolozsváron.

Méhészeti szaklapok egyesülése. A »Méhészeti Közlöny«, az erdélyrészi méhész egyesület 39-ik évfolyamu régi lapja és a »Székely-Méhész«, a székelyföldi méhészek kedvelt szaklapja szeptember hó 29-én fuzionáltak és a »Méhészeti Közlöny« címe alatt szolgálják egyesült erővel a méhtenyésztés fellendítését. A méhészettel foglalkozók igen sok szép és életrevaló utmutatást, a méhészeti jövedelmezőségét előmozdító, fellendítő cikket vettek időről-időre mindkét méhészeti közlönyben. Az egyesült erők többet produkálnak; a kölcsönös megértés és bizalom minden jó előmenetelnek kutforása. Megrendelési cím: »Méhészeti Közlöny« kiadóhivatala Cluj.

Tisztviselők harca fizetésükért. Első és fő kívánságuk a tisztviselőknek, hogy arany valutában kapják fizetésüket, hogy így minden hónapban lépést tarthasson fizetésük az állandóan emelkedő drágasággal. További kívánsága a tisztviselők Bukarestben tartott nagygyűlésének, hogy nyerjenek a tisztviselők olyan fizetést, amelyből tisztességesen mégtudjanak élni. A kormány egy milliárdot szándékozik felvenni a jövő évi költségvetésbe a tisztviselők helyzetének javítására,

még pedig 600 milliót a fizetések emelésére, 400 milliót pedig tisztviselői jölléti intézmények szervezésére. Az is hírül kelt, hogy új évben pillanatnyi segélyképpen minden tisztviselőnek 6000 leut adnak, azonban ezen, valószínűleg óhajításból fakadt hiradást, a pénzügyminiszterium hamar megcáfolta. A tisztviselők fizetésének egységesítése napirenden levő kérdés. Ennek azonban igen sok számbaveendő akadálya között egyik legfőbb az lesz, hogy a tisztviselők egyes ágazatokban, ma inkább a mellékjövedelemből élnek s tartanak uri fogatot, vagy épen autót: ezt meg állami fizetéssel utolérni lehetetlen, még abban az esetben is, ha az adótárnokok, póstai dohány elosztó főtrafikosok, vasuti pénztárosok és anyagraktárosok az állami értékeket mindannyian meghagyják eredeti rendeltetésük céljára. A tisztviselők tehát, a kilátások reményével várhatnak.

Tanoncok otthonok szervezése. Az iparos tanoncokat ma még a legtöbb ember az emberiség szeméjének, a legalábbvaló ifjuságnak tekintí, akiket csak megvetés és lenézés érhet, de még sajnálkozással sincs irántuk senki. S maguk a mesterek is vajmi keveset tettek ezen visszás, sőt ferde felfogás megváltoztatására. Mig egy középiskolai ifjuságot az igazgatói évnnyító, vagy évzáró beszéd mindig az ország jövő reménységének, a birodalom letéteményeseinek tekintí addig az iparos-tanoncokat a társadalom, az államhatalom, sőt maguk a mesterek is szétszóródottan hagyják, nevelésükről, szellemi kiképzésükről csak a legmostohábban gondoskodnak. Pedig amily mértékben áll a tényleges megállapítás az őstermelőkre, hogy ők az ország fundamentumai és az intellektuelekre, hogy ők meg az élet mozgató és vezérlő idegei: ép oly joggal és semmivel sem kisebb értékkel kell megállapítani, hogy az iparos és kereskedő elem meg az ország lüktető vérkeringését képezi. Tehát az egyiket a másik rovására háttérbe szorítani nem lehet, mert annak nagy hátrányát és kárvallását az egész ország megérzi. Fel kell karolni az ipar és kereskedelem tanulóit úgy testi gondozásuk, mint szellemi oktatásuk tekintetében, hogy az ország egészséges szetvezettel épüljön s e szervezet mindig harmonikusan működjön. Kolozsvár példáját minden ipari központnak, városnak követni kellene, hogy mentől több iparos »Otthon« létesüljön s azokban a tanoncok szakszerű és egészséges gondozást nyerjenek.

Szerkesztői üzenetek.

A. E. Nsz. A román nyelvű vizsgán elbukottak sorsa és jövője felől még nincsen miniszteri intézkedés azzal a végleges szigorúsággal, ami a rendelet kibocsátásakor be volt ígérve. Tudomásunk van róla, hogy egyes tankerületekben az inspector már végrehajtotta a vizsgán elbukott kisebbségi magyar tanítóknak állásaikból való kimozdítását. A miniszter ur azonban értesülésünk szerint másképpen akar intézkedni, amíg a nyugdíj törvény elkészülne, úgy t. i. hogy a román nyelv megtanulása megérett, berendeli a nyelvi vizsgán elbukott tanítókat az ó-romániai áll. iskolákhoz egy fél, vagy egy egész tanévre. Akik tehát már is

állásaik nélkül maradtak, kérjük egyenesen berendelésüket és beszüntetett fizetéseiknek egészben való kiutalását. Szívélyes üdvözet.

Tananyag beosztások iránti érdeklődőknek. Az 1924—25. tanévre való tananyagbeosztások elkészítését az új népiskolai törvény és az eddigi utasítások nem rendelik. A tanítandó anyag elő van írva úgy a Colectiunea-ban, mint Programa Analitică-ban, s az egyes osztályok tanítói ezen előírásokat kell, a tanítandó tananyag zsinormértékül betartsák. Magánhasználatra kétségkívül igen jó segítő eszköz és előkészítő tanulmány egy megszerkesztett, illetőleg előre elkészített tananyagbeosztás; a tanfelügyelői hivatalok azonban ezt nem kívánják be. Csupán órarendet kell készíteni, ezt is a kiszálló iskolalátogató tanfelügyelő, vagy az iskolalátogató segédtanfelügyelő fogja a helyszínén jóváhagyni. Hogy a magyar tannyelvű áll. el. iskolák részére a tananyagbeosztások mellőzése előnyös volna, azt mi valóban nem állíthatjuk. A tanító, igaz, meg van mentve, egy elég nehéz szakmunkától, de az általa vitt oktatás, a maximum tananyag előírás révén, alig ha nyerhet minden részletében feldolgozást. Különösen a magyar nyelv egyes tantárgyai kaphatnak igen ellaposodó és alig valamit jelentő oktatást. A szélsőségek felé törekvő, vagy éppen ezen tantárgyak tanításával keveset törődő tanítók pedig ezen tárgyat, nemkülönben az egyesek által kevésbé fontosnak ítélt további magyarul tanítandó tantárgyakat is, nagy mértékben mellőzhetik s csak ép a legminimalisabb tanítandókra szorítkozhatnak. A magyar nyelvű iskolák tanítói részére az évi tananyagbeosztás elkészítését és a kiszálló revizorral való láttamozását, sokféle körülményből folyólag igen szükségesnek látjuk. Ép ezért azt ajánljuk: mindenki készítsen magának *tananyagbeosztást*.

D. J. Dálnok. A népiskolai új törvény alapján beállítandó felső tagozatu iskola megszervezésére vonatkozólag utalunk, jelen lapszámunkban közölt ezen tárgyú cikkünkre is. Hogy miképpen és mely osztályokba sorozzuk az egyes növendékeket, erre nézve véleményünk a következő: I—IV. osztályba járnak, mint a törvény előírja a 7—13 éves növendékek, akik t. i. a IV-ik osztályt még nem végezték el. Akik V-ik vagy VI-ik osztályt végeztek azok jönnek a népiskolai felső tagozat első évfolyamába, azaz, a jelenben következő V-ik osztályba, de kérelmezhetik a tanfelügyelő útján a VI—VII-ik osztályoknak szintén még ez évben leendő felállítását, ha van arra való V-ik, illetve VI-ik vagy ezen osztályoknak megfelelő közpiskolai I—II. oszt. végzett növendékük. Ha pedig ezt nem engedi meg a felsőbb tanhatóság, bár egy kissé furcsának és osztályismétlésnek látszik újból az V-ik osztályba való visszatérés, de mégis megtudja érteni a közönség, hogy ezen osztályokban már nemcsak az általános művelődést szolgáló ismeretszerzés, de a megélhetésre előkészítő gazdasági, vagy ipari és kereskedelmi irányu gyakorlati oktatás tananyaga nyer részletesebb feldolgozást s ez alapon mindenki megnyugodhatik, hogy a 13—16 éves növendékek ez évben egytől-egyig csakis a gazdasági, vagy ipari irányu V-ik osztályba írhatók be, akikből lesznek jövő évre a VI-ik, azután való évben pedig az abszoláló vizsgára álló VII-ik osztályos tanulók. A 4-nél kevesebb osztály végzettséggel rendelkező, vagy a román nyelvet és a románul tanítandó tantárgyakat még egyáltalában

nem tanult 12—16 éves növendékek azok a felnőtt ifjak (adultji) csoportjába osztandók be, akik kisebb tárgykörben, előreláthatólag ezen 2 éves tanfolyam elvégzéséig tanintattak; míg az V—VII. osztálybeliek rendezéssel nyernekt oktatást. Aki a VII-ik osztályt 16-ik életévénél előbb végezte és az abszoláló vizsgát is letette az a további iskolázás alól felmentetik. A szervezésre vonatkozó javaslatunk, melyet az itteni áll. el. iskolák tanestülete elfogadott a következő:

Határozati javaslat.

»Mondja ki az odorheui áll. ell. iskolák tanestülete, hogy az új népoktatási törvény alapján intenzívebb iskolalátogatásra kötelezett 13—16 éves növendékeket beiskoláztatja, s ezek csoportjából megalakítja a népiskolai *felső tagozatot* úgy a fiui, mint a leányiskolában.

Ezen népiskolai tagozat mindkét iskola folytatásaképpén, ipari és kereskedelmi irányúvá szerveztetik. Indokoltá teszi ezt azon körülmény, hogy városunk lakosságának igen nagy százaléka iparral és kereskedelemmel foglalkozik. Így ifjúságunk is ezen munkamezőn kell keresse megélhetésének alapkövetőit. A leányiskolai felsőbb tagozat tantárgyaiképen kijelöltetnek: 1. Hittan. 2. Román nyelv és csoport tantárgyai: olvasás, írás-fogalmazás, nyelvtani-gyakorlatok. 3. Magyar nyelv és csoport tantárgyai: az olvasás, írás-fogalmazás, nyelvtani-gyakorlatok. 4. Románia földrajza, történelme és alkotmánytana tantárgyak csoportja. 5. Természettudományok csoportja: természetrajz, természettan, gazdaságtan, egészségügy. 6. Számítan, mértan, ipari- és kereskedelmi levelezés és könyvelés elemei. 7. Női kézimunka, (főfigyelemmel a háztartási munkákra) és az ezekhez tartozó szakrajz tantárgyak csoportja.

A fiúiskolai felsőbb tagozatot, mivel az ezidő szerint az iparostanonciskolai oktatás irányzatában kimerítve van, úgy valóítja meg, hogy ezen iskola növendékeit az állami elemi fiúiskola magyar osztályának felsőbb tagozatába írja be; tanterve pedig az iparos- és kereskedő tanonciskolai oktatás figyelembevételével állapítatik meg, az új törvény által előírt óraszámokban.

Ezen iskolák felszerelését és elhelyezését a városi hatóságtól kérelmezi, illetőleg ezidőszert az áll. leányiskolában, és a tanonciskola helyiségében tartatja óráit.

A felső tagozat számára csakugy, mint az alsó tagozat részére, a rendes évi iskolai költségvetés keretein belül fog gondoskodni megfelelő költségekről.

Az eddig önként be nem iratkozott növendékek, a tankötelesek összeírásai névjegyzékéből az állami el. fiú- és leányiskolák felvételi naplójába, mint kényszerbeiskolázottak, a törvény értelmében átírandók és az iskolába való nem jelentkezés esetén, mint mulasztók fokozatos büntetés kiszabására kimutatandók.

Az összes osztályok tanítását ezen két iskola tanítói, szakoktatás bevezetése alapján látják el.

Ezen határozatok az illetékes tanügyi felsőbb hatóság jóváhagyásával lépnek érvénybe.

Ezen javaslatunk és előbbi cikkünk a népoktatási új törvény kívánalmai szerint való elindulásra legalább némi kezdeményezést adnak. A határozott irányt a tanfelügyelői rendelkezések fogják nyújtani, amelyek kétségkívül rövidesen kiadatnak az új törvény végrehajtása érdekében. Szívélyes üdvözet.

Legtöbb sikerrel hirdethet: a

„Tanítók Lapja“

tanügyi ujságban.

Megjelenik Odorhelun.

Ruhanemüt <sup>leg-
előbb</sup> Hirsch Rudolf
divatüzletében vásárolhat, Odorheiu.

Tanító Urak!

Román és magyar tannyelvű állami, felekezeti iskolák részére 1924—25 iskolai évre előírt

tankönyvek megérkeztek

és üzletemben

eredeti bolti áron kaphatók.

Ujonnan bevezetett tankönyvek:

- Ujl — *Dr. Stroia—Lăpădatu—Crișan: Abecedar partea I. și II.*
- Ujl — *Ciorănescu și Stan: Abecedar partea I. (I-ső osztály számára.)*
- Ujl — *Ciorănescu și Stan: Abecedar partea II. (II. osztály számára.)*
- Ujl — *Sadoveanu, Teodoru și Stan: Carte de cetire partea II. (III. osztály számára.)*
- Ujl — *Sadoveanu, Teodoru și Stan: Carte de cetire partea III. (IV. osztály számára.)*
- Ujl — *Dulfu—Cristescu: Geografie Romaniei pentru cl. III.*
- Ujl — *Dulfu—Cristescu: Geografie Continentelor pentru cl. IV.*
- Kiss Piroška: *Történelem román-magyar szöveggel egybekötve.*
- Joanovici: *Alkotmánytan román-magyar szöveggel egybekötve.*

Románia, Európa, Assia, Afrika, Amerika és Ausztrália iskolai nagy fal térképe raktáron.

Teljes tankönyv-jegyzék ingyen!

Megrendelést kér:

Z. SZÉKELY JÁNOS

könyvkereskedő

Odorheiu—Székelyudvarhely.

ROMÁN NYELVÜ VIZSGÁK CÉLJÁRA

LEGSIKERÜLTÉBB TANKÖNYVEK:

a **Gyerkes Mihály** és **Buna Anna** által írott, most megjelent román-magyar szövegezésű kiadványok:

Román Nyelvtan ára	25 Lei.
Román Irodalom Történet ára	25 „
Románia Földrajza ára	25 „
A Román nép és Románia Története ára	35 „
Román alkotmánytan ára	20 „

Az öt különböző rész egybefoglaltan:

Összefoglaló Könyv ára **100 „**

Az árak előleges beküldésével megrendelhetők: »Administrația Tanítók Lapja Odorheiu«, továbbá: Soha Aladár könyvkereskedése Odorheiu« és a »Minerva« könyvkereskedésnél Cluj.

Felnőttek és abszolváló vizsgára készülő tanulók egyaránt nagy hasznát veszik ezen, kérdések és feleletek alakjában írott könyveknek. Tegyén mielőbb rendelést.

Gyerkes Mihály és Szabó János által szerkesztet
Tananyagbeosztási nyomtatványok az új tanterv és utasítások kívánalmail
szerint, román nyelvű fejcímekkel ellátva, most jelentek meg és kaphatók, egy külv 2 Lei, egy belv (két tantárgy beírására) szintén 2 Lei előleges beküldése mellett: a *Tanítók Lapja* kiadóhivatalában és *Z. Székely János* könyvkereskedésében Odorheiu.

SOHA ALADÁR

könyv-, papír-, író- és rajzszerszerezkedése,
nyomtatványraktára és könyvtáza:

ODORHEIU — SZÉKELYUDVARHELY.

Ajánl e szakmába vágó mindenféle tankönyveket, iskolai füzeteket, író- és rajzszerszereket, iskolai nyomtatványokat, stb. stb. szolid és pontos kiszolgálás mellett.

Megjelent

a „MINERVA“ Irodalmi és Nyomdai műintézet R.-t. legújabb **tankönyv**, térkép és iskolai nyomtatvány jegyzéke.

Tanító urak saját érdekükben kérjenek jegyzéket a kiadótól.

Cluj—Kolozsvár, Str. Regina Maria 1. sz.